

Armin Mikos von Rohrscheidt

Szlak Piastowski : wyniki waloryzacji potencjału turystyczno-kulturowego

---

Turystyka Kulturowa nr 4, 67-84

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Miejsca i szlaki

Armin Mikos v. Rohrscheidt

Szlak Piastowski. Wyniki waloryzacji potencjału turystyczno-kulturowego.

DANE PODSTAWOWE SZLAKU:

Nazwa: Szlak Piastowski

Typ szlaku: materialny

Tematyka szlaku: historyczny

Zasięg terytorialny szlaku: krajowy

Znaczenie szlaku: krajowy

Lokalizacja: Wielkopolska i Kujawy, Polska

Data utworzenia: 1960 – wytyczenie, 1976 – zagospodarowanie w terenie

Ilość obiektów: 80 w 55 miejscowościach

Obiekty kluczowe: Gniezno (Archikatedra, Muzeum Początków Państwa Polskiego), Poznań (Archikatedra i Ostrów Tumski), Kruszwica (zespół zabytków romańskich i gotyckich)

Inne ważniejsze obiekty: Ostrów Lednicki (pozostałości monarszego grodu obronnego i rezydencjonalnego), Giecz (pozostałości grodu rezydencjonalnego), Strzelno (kościół Św. Prokopa i Św. Trójcy), Biskupin (rezerwat archeologiczny), Inowrocław (kościół Zwiastowania NMP).

Trasa główna: Poznań – Ostrów Lednicki – Gniezno – Strzelno – Kruszwica – Inowrocław – Żnin – Biskupin – Września – Giecz – Poznań.

Długość podstawowej trasy: 115 kilometrów

Źródła: [Szlak Piastowski, 2009; Łęcki, 2006, Turystyka Kulturowa 4/2009].

DANE DOTYCZĄCE BADANIA POTENCJALU SZLAKU:

Metoda badawcza opisana w: Mikos v. Rohrscheidt A., 2009, *Polskie szlaki turystyczno-kulturowe: kryteria i zasady waloryzacji potencjału*, w: turystyka Kulturowa, Nr 4 (2009), s. 3-28 (www.turystykakulturowa.org)

Okres przeprowadzenia badania: 22.02.2009 - 27.03.2009

Prowadzący badanie: Armin Mikos v. Rohrscheidt, „Turystyka Kulturowa”,

Współpraca: Artur Krzysztofiak, OT Szlak Piastowski

Wnioski: Armin Mikos v. Rohrscheidt

WYNIKI BADANIA

1. Ankieta waloryzacyjna

KATEGORIA I: Potencjalne cele turystyki kulturowej na szlaku

I A) SZLAK jako całość

I.A. a. Uzasadniona tematyżacja szlaku

Zgodność tematyczna poszczególnych obiektów z tematem szlaku:

Poniżej 75% zgodności: (0 punktów)

Istnienie aktualnej literatury naukowej na temat szlaku (10)

Opracowania o charakterze naukowym są starsze niż 10 lat (0 punktów)

Istnienie aktualnej literatury popularnej na temat szlaku (10)
Łęcki W., Szlak Piastowski. Przewodnik, Poznań 2006 (10 punktów)

I. A. b. Autentyczność obiektów szlaku

Ilość obiektów oryginalnych w ogólnej liczbie obiektów szlaku przekracza 50%, zaś ilość obiektów wykreowanych specjalnie dla potrzeb turystyki nie przekracza 25 %
(30 punktów)

Ilość obiektów oryginalnych przekracza 75% liczby wszystkich obiektów (30 punktów)

I. A. c. Przebieg szlaku przez mikroregiony o znacznym potencjale turystyczno-kulturowym: powyżej 400 pkt w kategorii I (za każdy mikroregion do 4) (po 5 punktów)

Powiat Poznański (566 punktów w kategorii I) (5 punktów)

od 250 – 400 pkt w kategorii I (za każdy mikroregion do 4)* (po 3 punkty)

Powiat Gnieźnieński (350 punktów w kategorii I) (3 punkty)

Powiat Żniński (252 punkty w kategorii I) (3 punkty)

I. A. d. Punktacja za liczbę obiektów należących do szlaku

e) powyżej 20 obiektów (25 punktów)

Szlak Piastowski posiada około 80 obiektów (25 punktów)

I.A. e. Ciągłość szlaku

Za odległość każdymi dwoma kolejnymi obiektami szlaku, nie przekraczającą 30 km **(10 punktów)**

W żadnym miejscu kolejne obiekty Szlaku nie są oddalone od siebie o więcej niż 30 kilometrów (10 punktów)

Za regularną całoroczną usługę transportową*, łączącą bezpośrednio 80-99% kolejnych obiektów szlaku **(6 punktów)**

Prócz kilku obiektów, położonych więcej niż 1 km poza miejscowościami, wszystkie obiekty szlaku są dostępne przez cały rok za pomocą regularnych połączeń transportu publicznego kolejowego i autobusowego, funkcjonujących częściej niż 2 razy dziennie (6 punktów)

I. A. f. Faktyczna dostępność obiektów szlaku:

Faktyczna dostępność 80-89% obiektów szlaku (7 punktów)

Przeprowadzone badanie za pomocą zapytań i na miejscu wykazało, że w około 20% obiektów (w tym przede wszystkim sakralnych) dostępność jest ograniczona i nie spełnia kryteriów faktycznej dostępności, określonych w zasadach waloryzacji (7 punktów)

I. A. g. Oznaczenie szlaku

Oznaczenie szlaku na trasie i przy drogach dojazdowych

Za oznaczenie wzdłuż ciągów komunikacyjnych szlaku oraz dojazdu do więcej niż 90% obiektów szlaku (20)

Oznaczone są niemal w komplecie trasy uznane za ciągi komunikacyjne szlaku. Dojazdy do niemal wszystkich obiektów szlaku są oznaczone jednolitymi tablicami drogowskazami (w niektórych przypadkach także tablicami informacyjnymi) (20 punktów)

I.A. h. Podstawowa koordynacja szlaku

Funkcjonowanie koordynatora szlaku, formalnie powołanego i wyznaczonego do spełniania tych obowiązków (15 punktów)

Organizacja Turystyczna Szlaku Piastowskiego (15 punktów)

Publiczna dostępność danych koordynatora dla potrzeb komunikacji (10 punktów)

Dane koordynatora są publicznie dostępne :

www.szlakpiastowski.com.pl (dostęp: 24.03.2009) (10)

Publiczna, całoroczna dostępność biura koordynatora szlaku⁸⁴ (10 punktów)

Biuro koordynatora jest publicznie, całorocznie dostępne:

Adres: ul. Rynek 14, 62-200 Gniezno (10)

I. A. i. Dodatkowe usługi koordynatora:

Oferowanie pakietów turystycznych w zakresie oferty szlaku (koordynacja, pośrednictwo usług pakietowych na rzecz klienta) (10)

Brak usług pakietowych⁸⁵ (0)

Organizowanie wycieczek po szlaku (działalność jako turoperator lokalny dla grup przyjazdowych) (10)

Koordynator nie ma uprawnień do prowadzenia takiej działalności (0)

Oferowanie usługi przewodnickiej po szlaku* (7)

Koordynator pośredniczy usługi przewodników po Szlaku Piastowskim (7)

Oferowanie mikroeventów związanych z tematyką szlaku lub pośredniczenie w ich zamawianiu (za każdy do 4) (5 punktów)

Koordynator pośredniczy żywe lekcje historii, organizowane na zamówienie przez Grupę Widowisk Historycznych „Comes” w Ośrodku Kultury Słowiańskiej w Gnieźnie (5)

I. A. j. Informacja turystyczna szlaku:

Stały, całoroczny i wyłączny numer telefoniczny w określonych dniach i godzinach (6)

Tel/fax. 061 428 41 00 w Gnieźnie, obsługiwany w godzinach pracy biura (6)

Obsługa w językach obcych w informacji telefonicznej (po 2 za każdy do czterech) (2)

j. angielski (2)

j. niemiecki (2)

Dodatkowe stałe punkty informacyjne („infokioski”) szlaku (za każdy do czterech) (4)

W siedzibie Organizacji Turystycznej Szlaku Piastowskiego, Gniezno, ul. Rynek 14, (4)

I. B. OBIEKTY SZLAKU

Na podstawie literatury Szlaku oraz konsultacji z koordynatorem jako obiekty kluczowe zostały wyznaczone zespoły obiektów w Poznaniu (jako obiekt początkowy Szlaku), w Gnieźnie (jako główny obiekt tematyczny Szlaku) oraz w Kruszwicy (jako obiekt końcowy głównej trasy szlaku).

I.B. a. Dostępność poszczególnych obiektów szlaku:

Możliwość dojazdu bezpośredniego oraz parkowania w bezpośredniej bliskości obiektu istnieje przy więcej niż 90%, lecz mniej niż 100 % obiektów Szlaku (7 punktów)

I. B. b. Stan utrzymania poszczególnych obiektów szlaku:

Oznacza to: brak zagrożeń budowlanych dla zwiedzających, estetyczny wygląd zewnętrzny i wewnętrzny, wyposażenie w WC i węzły sanitarne, czystość bezpośredniego otoczenia obiektów.

---

⁸⁴ Publiczna całoroczna dostępność biura koordynatora oznacza istnienie fizycznego adresu biura z określonymi godzinami urzędowania przez minimum 5 godzin dziennie i 250 dni w roku, sezonowa dostępność biura oznacza jego funkcjonowanie przez minimum 120 dni w roku w zwartym okresie sezonu turystycznego.

⁸⁵ W ramach działalności Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej Gnieźnie oferowane jest pośrednictwo w zamawianiu poszczególnych usług turystycznych, nie będących jednak pakietami.

W stanie zadowalającym znajdują się niemal wszystkie (więcej niż 90%) obiektów Szlaku, jednak brak dostępnych węzłów sanitarnych bezpośrednio przy około 30 % obiektów (zwłaszcza technicznych (wiatraki itd.) oraz sakralnych umniejsza możliwość przyznania punktów (15 minus 3x5 = 0 punktów)

I. B. c. Znaczenie historyczne miejsc lub obiektów na szlaku:

Za każdy obiekt o znaczeniu krajowym (do 3) (5 punktów)

Archikatedra Gnieźnieńska – pierwsze polskie koronacje królewskie (5 punktów)

Archikatedra Poznańska – pierwsza siedziba biskupów Polski (5 punktów)

Gród na Ostrowie Lednickim – siedziba monarsza pierwszych Piastów (5 punktów)

Dodatkowo za każdy obiekt spośród wymienionych, będący zespołem więcej niż 2 różnych pojedynczych obiektów albo za zgrupowanie więcej niż 2 różnych obiektów na terenie jednej miejscowości lub gminy (do 3) (4 punkty)

Zespół obiektów w Poznaniu (4) (4 punkty)

Zespół obiektów w Gnieźnie (4) (4 punkty)

Zespół obiektów w Lednogórze-Dziekanowicach (3) (4 punkty)

I. B. d. Znaczenie kulturowe miejsc lub obiektów na szlaku zgodne z tematyzacją szlaku:

Za każdy obiekt o znaczeniu krajowym (do 3) (5 punktów):

Ostrów Lednicki – relikty grodu piastowskiego (5 pkt)

Archikatedra Gnieźnieńska – miejsce koronacyjne czterech władców Polski z dynastii piastowskiej (5 pkt)

Archikatedra Poznańska (miejsce pochówku pierwszych piastowskich władców Polski) (5 pkt)

I. B. e. Znaczenie biograficzne obiektów szlaku:

Za każdy obiekt związany z postacią o znaczeniu międzynarodowym (do 3) (10 punktów)

Archikatedra Gnieźnieńska: Otto III, cesarz rzymski, król niemiecki (pobyt, rok 1000 z okazji zjazdu politycznego), Św. Wojciech (pobyt: 997, pochówek: 997) (10 punktów)

Za każdy obiekt związany z postacią o znaczeniu krajowym (do 3) (3 punkty)

Archikatedra Poznańska: Biskup Jordan, pierwszy biskup Polski (3 punkty)

Zamek Królewski w Poznaniu, królowie Polski z dynastii Jagiellonów (3 punkty)

Trzemeszno: miejsce urodzenia Jana Kilińskiego, przywódcy warszawskiego powstania w 1794 podczas insurekcji kościuszkowskiej (3 punkty)

I. B. f. Związek poszczególnych obiektów szlaku z innymi grupami etnicznymi albo historią innych narodów: (w sumie do 2 osób dla danej grupy narodowej, przy uwzględnieniu maksimum 3 różnych grup narodowych):

Za każdy obiekt o znaczeniu ogólnokrajowym (narodowym) dla danego narodu (5 punktów)

Poznań, miejsce urodzenia Paula von Hindenburga, marszałka i prezydenta Rzeszy Niemieckiej (5 punktów)

Poznań, miejsce dwukrotnego pobytu i ważniejszych aktów politycznych Napoleona Bonaparte, cesarza Francuzów (1806, 1813) (5 punktów)

Za każdy obiekt o znaczeniu regionalnym lub w jednej dziedzinie dla danego narodu (do 3) (3 punkty):

Strzelno, miejsce urodzenia Alberta Abrahama Michelsona, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki w roku 1907 (etniczna turystyka Żydów) (3 punkty)

Poznań, grób Rabina Akiby Egera, znanego teologa (turystyka etniczna Żydów) (3 punkty)

Gniezno, miejsce historycznego (i nadal domniemanego) pochówku Św. Wojciecha (etniczna turystyka Czechów)(3 punkty)

I.B. g. Związek obiektów szlaku z dziejami religii lub aktualne znaczenie dla życia religijnego

Za każdy obiekt o znaczeniu krajowym* (do 3) (5 punktów)

*Archikatedra w Gnieźnie, sanktuarium Św. Wojciecha (najstarsze polskie sanktuarium)(5pkt.)
Imiołki k. Lednogóry, Brama III Tysiąclecia, miejsce masowych spotkań religijnych polskiej młodzieży katolickiej (5 punktów)*

Za każdy obiekt o znaczeniu regionalnym** (do 3) (3 punkty)

Markowice k. Inowrocławia, sanktuarium diecezjalne Matki Boskiej Pani Kujaw (3 punkty)

I. B. h. Znaczenie obiektów szlaku dla innego typu turystyki kulturowej niż wskazany w temacie szlaku:

Za każdy obiekt o znaczeniu międzynarodowym (10 punktów)

*Biskupin, ośrodek turystyki archeologicznej o znaczeniu międzynarodowym (10 punktów)
Poznań, ośrodek kulturowej turystyki eventowej znaczeniu międzynarodowym (Festiwal Malta) (10 punktów)*

Za każdy obiekt o znaczeniu krajowym (do 3) (5 punktów)

*Dzieskanowice, Wielkopolski Park Etnograficzny, turystyka regionalna (5 punktów)
Wenecja, Muzeum Kolei Wąskotorowej, turystyka zabytków techniki i przemysłu (5 punktów)
Poznań, liczne obiekty Twierdzy Poznańskiej, turystyka obiektów militarynych (5 punktów)*

Dodatkowo za każdy obiekt spośród wymienionych, będący zespołem więcej niż 2 różnych pojedynczych obiektów albo za zgrupowanie więcej niż 2 różnych obiektów z tej grupy na terenie jednej miejscowości lub gminy (do 3) (3 punkty)

Biskupin, osada, muzeum, wystawa plenerowa archeologii eksperymentalnej (3 punkty)

Poznań, dzieła obronne Twierdzy Poznańskiej oraz muzea militarne (3 punkty)

Dzieskanowice, Wielkopolski Park Etnograficzny (3 punkty)

I. B. i. Dodatkowe atrakcje tematyczne w obiektach szlaku

brak

I. B. i. Dodatkowe punkty za wszystkie obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 punkty)

Archikatedra Gnieźnieńska (2)

Miasto Poznań (wszystkie ważniejsze obiekty na terenie miasta) (2)

Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie (2)

Ostrów Lednicki (2)

WPE w Dzieskanowicach (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie zamawianych przewodników obiektowych (w pierwszych pięciu) (po 1 punkt),

Miasto Poznań (w tym szereg obiektów), w sumie w 8 językach (1)

Archikatedra Gnieźnieńska: j. rosyjski, j. niemiecki, j. angielski (1)

Ostrów Lednicki (j. niemiecki, j. angielski, j. rosyjski) (1)

Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie (j. angielski, j. rosyjski, j. niemiecki) (1)

WPE w Dzieskanowicach (j. niemiecki, j. rosyjski, j. angielski) (1)

Przewodniki elektroniczne po obiekcie (za pierwsze pięć obiektów) (2 punkty),

brak

Za ofertę zwiedzania fabularyzowanego na zamówienie w obiektach lub miejscowościach szlaku (do 5) (po 4 punkty za każdą)

brak

Za własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (do 10 obiektów) (1 pkt od obiektu),

Archikatedra Gnieźnieńska (1), Archikatedra Poznańska (1), WPE w Dziekanowicach (1), Ostrów Lednicki (1), Muzeum w Wenecji (1), Sanktuarium w Markowicach (1), Rezerwat A. w Biskupinie (1), Trzemeszno (1),

Własny materiał informacyjny w obiekcie w przynajmniej dwóch językach obcych w pierwszych pięciu obiektach (po 1 punkcie)

Archikatedra Poznańska (j. niemiecki, j. angielski)- (1)

Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji, (j. niemiecki, j. angielski)- (1)

Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie (j. angielski, j. niemiecki)- (1)

Ostrów Lednicki (j. angielski, j. niemiecki)- (1)

Za sklep obiektowy lub infokiosk, oferujący przedmioty związane z tematem obiektu lub obiektu i szlaku (za każdy) (3 punkty),

Archikatedra Gnieźnieńska (3)

Za kiosk obiektowy, oferujący przedmioty związane z tematem obiektu i/lub szlaku i nie tożsamy z kasą obiektu (za każdy do 6) (2 punkty),

Rezerwat w Biskupinie (2)

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu (2)

I. B. k. Punkty dodatkowe za obiekty:

Za każdy Pomnik Historii w ramach szlaku lub w gminie, przez którą przebiega szlak (15)

Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie, PH (15 punktów),

Archikatedra Gnieźnieńska, PH (15 punktów)

Ostrów Lednicki, PH (15 punktów)

Stare Miasto w Poznaniu, PH (15 punktów)

Za każdy obiekt unikalny w skali kraju (do 3) (5 punktów)

Kościół Św. Mikołaja w Gąsawie, polichromie (5)

Skansen Miniatur w Pobiedziskach (5)

Rotunda romańska Św. Prokopa w Strzelnie, zachowana w całości (5)

I. C. EVENTY zgodne z tematem szlaku:

Wielodniowe regularne eventy tematyczne kultury wysokiej i masowej (od 2 dni trwania) w ramach szlaku (za każdy 10 punktów)

Obchody święta Świętego Wojciecha w Gnieźnie (2 dni, kwiecień) (10)

Międzynarodowy Zjazd Wojów Słowiańskich w Grzybowie (2 dni) (10)⁸⁶

Jednodniowe regularne eventy tematyczne kultury wysokiej i masowej (do 5) (za każdy 5 punktów)

Świętojanki w Gnieźnie (5)

Noc Kupały na Ostrowie Lednickim (5)

Jarmark Średniowieczny w Gnieźnie (5)

Mikroeventy w ramach obiektów na zamówienie (za każdy do pięciu w skali całego szlaku) (4 punkty)

Napad na pociąg podczas przejazdu Gnieźnieńską Koleją Wąskotorową (4)

Pokazy rzemiosła prehistorycznego w Biskupinie (4)

Lekcje Muzealne z pokazami w Wielkopolskim Parku Etnograficznym (4)

Lekcje Muzealne w Muzeum Przyrodniczo-Łowieckim w Uzarzewie (4)

Czynne grupy rekonstrukcji historycznej, związane z tematem szlaku lub obiektami (za każdą do 5) (6 punktów)

Grupa Widowisk Historycznych „Comes” (Gniezno) (6)

Drużyna Książęca Grodu Grzybowskiego: (Września) (6)

⁸⁶ W Gnieźnie organizowana jest od roku 2000 w cyklu dwuletnim znacznej rangi impreza:

„Zjazdy Gnieźnieńskie”, która z powodu swojej rzadszej częstotliwości nie została ujęta w niniejszym rejestrze

Drużyna Wojów i Rzemieślników „Chrobry” (Ostrów Lednicki) (6)
Drużyna Wojów Piastowskich Jantar (Poznań-Lednogóra) (6)
*Drużyna Wojów "Lech" - Poznań (6)*⁸⁷

I.D. Obsługa własna szlaku

I. D. a. Promocja szlaku:

Działanie własnego aktualizowanego portalu internetowego szlaku (10 punktów)

www.szlakpiastowski.com.pl, portal aktualizowany (10)

Każda samodzielna autoryzowana strona internetowa obiektu, pozostająca w połączeniu z portalem szlaku (do 10 obiektów i stron) (za 3 pierwsze po 4 punkty, pozostałe po 2 punkty)

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie (4)

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie (4)

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (4)

Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie (2)

Żnińska Kolej Powiatowa (2)

Kościół Parafialny p.w. św. Mikołaja w Gąsawie (2)

Skansen Miniatur w Pobiedziskach (2)

Kościół drewniane w pętli Szlaku Piastowskiego (2)

Grodzisko w Grzybowie (2)

Wersje obcojęzyczne na portalach internetowych obiektów (liczone na maksimum 5 portalach obiektów do 2 wersji (za każdą po 1 punkt)

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie (2)

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (2)

Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie (2)

Grodzisko w Grzybowie – (wersja angielska) (1)

Dokumentalne filmy telewizyjne poświęcone szlakowi lub tematowi szlaku, zrealizowane w ciągu ostatnich 2 lat przed badaniem (każdy po 6 punktów)

brak

Dokumentalne filmy telewizyjne o poszczególnych obiektach szlaku, zrealizowane w ciągu ostatnich 2 lat przed badaniem (do 4 filmów – po 2 punkty)

brak danych

Książki o szlaku, przewodniki po szlaku (do 4 wydanych w ostatnich 3 latach) (3punkty)

Szlak Piastowski, Bielsko-Biała: Pascal 2007(3)

Kaczyński I., T., Szlakiem Piastowskim. Przewodnik turystyczny, MUZA 2008 r. (3)

Włodzimierz Łęcki, Szlak Piastowski, WBP 2006 (3)

Sikorska J. (red.), Skąd się Polska zaczęła. Od Kruszwicy do Poznania... Rzecz o Szlaku Piastowskim, Wyd. Mirex, Bydgoszcz 2006(3)

Książki, albumy, filmy video o poszczególnych obiektach (do 5) (po 3 punkty)

Katedra Gnieźnieńska (Mikołajczyk G.), przewodnik (3)

Katedra Poznańska (Skibiński S.), przewodnik (3)

Żnińska Kolej Powiatowa (Czaja M.) (3)

Biskupin (Zajączkowski W.) – przewodnik (3)

*Kolegiata Św. Piotra i Pawła w Kruszwicy (Hewner K.)- przewodnik (3)*⁸⁸

Samodzielny udział szlaku w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3 punkty)

ITB 2009 w Berlinie (3)

⁸⁷ Istnieje szereg innych grup rekonstrukcyjnych na terenie całego Szlaku Piastowskiego, ich liczba sięga ok. 15.

⁸⁸ Istnieje kilkadziesiąt innych dostępnych przewodników po poszczególnych obiektach.

Samodzielny udział szlaku w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2 punkty)

GTT w Gdańsku(2)

Tour Salon w Poznaniu(2)

Na styku kultur w Łodzi (2)⁸⁹

Samodzielny udział poszczególnych obiektów szlaku w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (2 punkty)

Solanki Inowrocławskie - ITB 2009 w Berlinie (2)

Samodzielny udział poszczególnych obiektów szlaku w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (1 punkt)

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie - Krakowski Salon Turystyczny (1)

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie, Na styku kultur w Łodzi (1)

Solanki Inowrocławskie - Targi Lato w Warszawie (1)⁹⁰

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (2 punkty)

Szlak Piastowski, wyd. Starostwo Powiatowe w Gnieźnie (2)

Szlak Piastowski, wyd. Wielkopolska Organizacja Turystyczna (2)

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej po szlaku lub większości jego obiektów w ciągu ostatnich 2 lat (8 punktów)

Study Tour, organizator: Starostwo Powiatowe w Gnieźnie, 2007(8)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej, związanej z tematem szlaku w ciągu ostatniego roku (4 punkty)

Brak danych

I. D. b. Oferty wypraw po szlaku:

Stałe oferty wycieczek na szlaku lub znacznej jego części (5 punktów)

Brak danych

Oferty wycieczek grupowych na zamówienie* (za każdą do 5) (3 punkty)

Organizatorzy:

Soltur Gniezno (3)

AT Podwodniak (3)

AT Edwardo (3)

Usługi Turystyczne Mirosław Andrzejczak (3)

Biuro Podróży Fokus Warszawa (3)

Oznaczone trasy rowerowe w ramach szlaku, zbieżne z jego tematyką (pierwsze 3) (4 pkt)

Piastowski Trakt Rowerowy (4)

Oznaczone trasy piesze w ramach szlaku, zbieżne z jego tematyką (za pierwsze 3) (4 punkty)

Brak

I. D. c. Oferta pakietowa turystyki kulturowej:

Pakiety turystyczne, związane z tematem szlaku jako całości lub znacznej jego części (każdy do 7) (10 punktów)

Brak

Pakiety dla poszczególnych obiektów szlaku, nie związane z całością szlaku (każdy do 7) (6)

Brak

Pakiety dla miejscowości leżących na szlaku, zawierające zwiedzanie obiektów szlaku (za każdy do 5) (4 punkty)

Pakiet turystyczny Poznań (Lokalna OT Poznań) (4)

⁸⁹ Szlak uczestniczy także w wielu innych imprezach targowych i promocyjnych na terenie Polski

⁹⁰ Ponadto liczne inne obiekty prowadziły samodzielne działania promocyjne

I. D. d. Inne elementy obsługi turystycznej:

Działanie własnej organizacji turystycznej szlaku (LOT) (7)

Organizacja Turystyczna „Szlak Piastowski” (7)

Istnienie uprawnień przewodnickich na szlak (5)

Przewodnik po Szlaku Piastowskim, wydawane przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego (5)

Istnienie własnej literatury periodycznej (czasopismo szlaku, wychodzące przynajmniej dwa razy w roku) (5 punktów)

Szlak Piastowski. Klejnot w koronie polskich szlaków”, wydawane przez OT Szlaku Piastowskiego (dwa razy do roku) (5)

KATEGORIA II: Pozostała oferta spędzania wolnego czasu na obszarze szlaku**II A. Inna oferta turystyczno-kulturowa na obszarze szlaku:****II.A. a. Muzea poza tematem szlaku:**

O znaczeniu krajowym (do 3) (po 5 punktów)

Muzeum Archidiecezjalne w Gnieźnie wraz z Archiwum (5 punktów)

Muzeum Narodowe w Poznaniu, Galeria Sztuki (5)

Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu (5)

II. A. b. Inne atrakcyjne turystycznie-kulturowo obiekty w miejscowościach szlaku:

O znaczeniu międzynarodowym lub krajowym (do 3 na całym szlaku) (po 5 punktów)

Zespół pałacowy w Lubostroniu (5)

O znaczeniu regionalnym (do 3 na całym szlaku) (po 3 punkty)

Zespół uzdrowiskowy w Inowrocławiu, architektura kurortowa (3)

Zespół pałacowy we Czarniejewie(3)

Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa (3)

II. A. c. Lokalne (miejskie lub gminne) trasy turystyczne o znaczeniu historycznym lub kulturowym:

Materialne (spełniające wszystkie kryteria tras materialnych) (do 5) (po 4 punkty)

Trakt Królewsko-Cesarzski w Poznaniu (4)

Wirtualne z dostępnymi publikowanymi opisami lub oznaczone w terenie* (do 5) (po 2 punkty)

Zespół biograficznych tras miejskich w Inowrocławiu (2)

Zespół tras turystycznych po Powiecie Żnińskim (2)

Zespół tras tematycznych po Poznaniu Biura KulTour.pl (2)

Miejska trasa turystyczna po Gnieźnie (2)

II. A. d. Eventy poza tematem szlaku:

Regularne eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym lub krajowym, odbywające się na terenie gmin, przez które przebiega szlak (do trzech) (5pkt)

Festyn Archeologiczny - Biskupin (wrzesień, 9 dni) (5 punktów)

Festiwal Teatralny Malta – Poznań (czerwiec-lipiec, 7 dni) (5 punktów)

Ogólnopolski Festiwal Sztuki Filmowej „Prowincjonalia” - Września (wrzesień, 4 dni) (5 pkt)

Grupy rekonstrukcji historycznej, czynne w gminach, przez które przebiega szlak, nie związane z tematem szlaku ani jego obiektami (za każdą do 3) (2 punkty)

Stowarzyszenie Miłośników Kultury Średniowiecznej(Poznań)(2)

Grupa Rekonstrukcji Historycznej 3 Bastion Grolman (Poznań) (2)

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych ODWACH, (Poznań) (2)

II B. Pozostała oferta kulturowa, turystyczna i przyrodnicza na obszarze szlaku:**II. B. a. Miejsca aktywnego wypoczynku:**

Centra aktywnego wypoczynku (do 4) (po 2 punkty)

Tereny rekreacyjne przy Jeziorze Maltańskim w Poznaniu – (2)

Park Solankowy i Teren Rekreacyjny „Przy Tężni” w Inowrocławiu – (2)

Ośrodek GOSIR w Gnieźnie - (2)

Miejsca zorganizowanego aktywnego wypoczynku (do 4) (po 1 punkcie)

Całoroczny stok narciarski MALTA SKI w Poznaniu– 1

Klub Żeglarski LOK POPIEL w Kruszwicy – 1

Hala Widowiskowo-Sportowa ze ścianą wspinaczkową w Inowrocławiu - 1

Świat Wodny CENOS we Wrześni – 1

II. B. b. Atrakcje kulturalne i rozrywka:

Teatry stałe (za pierwsze trzy obiekty) (po 2 punkty)

Teatr Nowy w Poznaniu – (2)

Teatr im. A. Fredry w Gnieźnie – (2)

Teatr Miejski w Inowrocławiu – (2)

Filharmonia (za pierwsze trzy obiekty) (po 2 punkty)

Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego – (2)

Opera w miejscowościach szlaku (za pierwsze trzy) (2 punkty)

Opera Poznańska (Teatr Wielki) w Poznaniu – (2)

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwsze dwie placówki) (2)

Poznański Teatr Muzyczny – (2)

Stała oferta koncertów muzycznych* (za pierwsze trzy oferty) (2 punkty)

„Blue Note Jazz Club” Klub Muzyczny w Poznaniu – (2)

„Piwnica 21” Klub Muzyczny w Poznaniu – (2)

Klub Muzyczny „MŁYN” w Gnieźnie – (2)

Kina całoroczne, funkcjonujące w miejscowościach na szlaku (do 4) (1 punkt)

IMAX Poznań – (1)

Helios w Gnieźnie – (1)

Kino Wawrzyn w Mogilnie – (1)

KINOMAX Inowrocław – (1)

Kluby i inne miejsca wieczornej rozrywki, funkcjonujące w miejscowościach na szlaku (do 4) (1 punkt)

Klub SQ w Poznaniu – (1)

Hades Klub w Inowrocławiu –(1)

Retro Klub w Gnieźnie - (1)

Best Klub we Wrześni – (1)

II. B. c. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Ogrody zoologiczne, wieloprzestrzenne akwaria, parki dzikich zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do trzech) (po 2 punkty)

Stare i Nowe Zoo w Poznaniu (jeden zespół obiektów) (2)

Park Krajobrazowy na terenie gmin przy szlaku (do trzech) (po 2 punkty)

Park Krajobrazowy Promno (2)

Lednicki Park Krajobrazowy – (2)

Nadgoplański Park Krajobrazowy – (2)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (2 punkty)

Palmiarnia Poznańska – (2)

Ogród Botaniczny w Poznaniu – (2)

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (po 1 punkcie)
Park pałacowy w Czerniejewie – (1)
Park przy Pałacu w Lubostroniu – (1)
 Park miejski duży kultywowany (od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (po 1 pkt)
Park Cytadela w Poznaniu – (1)
Park Solankowy, Inowrocław – (1)

II. B. d. Inne atrakcje przyrodnicze:

Jeziora (zdatne do kąpieli, dostępne)(za pierwsze dwa akweny) (po 2 punkty)
Jezioro Powidzkie – (2)
Jezioro Gopło – (2)
 Pomniki przyrody (za pierwsze dwa na trasie szlaku) (1 punkt)
Jankowo Dolne (brekinie) – (1)
Kłeczko, Drzewo-Pomnik Przyrody, ul. Gnieźnieńska – (1)
 Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie na terenie gmin na szlaku) (1 punkt)
Wał Wydartowski (wieża widokowa) – (1)
 Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad miejscowościami szlaku (za pierwszą ofertę) (3 punkty)
Ośrodek Szkolenia Lotniczego Biernat Aerostart, Żerniki k. Poznania (3)
 Zabytkowe linie kolejowe normalnotorowe lub wąskotorowe z przynajmniej dwoma różnymi przystankami w miejscowościach szlaku (za dwie pierwsze) (3 punkty)
Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa – (3)
Żnińska Kolej Powiatowa – (3)
 Stała lub sezonowa oferta rejsów białej floty po jeziorach lub rzekach w miejscowościach szlaku (za pierwsze dwie) (1 punkt)
Rejs po jeziorze Biskupińskim – (1)
Rejs po jeziorze Gopło (PTTK Kruszwica) – (1)
 Oznaczone trasy rowerowe na terenie szlaku częściowo z nim zbieżne (łącznie minimum 2 miejscowości szlaku) bez wypożyczalni rowerów (za pierwsze 3) (1 punkt)
Piastowski Trakt Rowerowy – (1)
Eurovelo Moraczewo-Lednógóra - Wydartowo – (1)
Szlak Rowerowy Bydgoszcz – Pałuki – (1)

KATEGORIA III: Infrastruktura turystyczna i komunikacyjna

III A Baza noclegowa na szlaku:

W każdej kategorii usług noclegowych dla celów waloryzacji liczone są w pierwszej kolejności obiekty w miejscowościach kluczowych szlaku (por. kategoria I B). W przypadku braku formalnego wskazania pierwszej i ostatniej miejscowości szlaku, jego koordynator lub przeprowadzający waloryzację powinien wskazać miejscowości, które zostaną uwzględnione w badaniu dla poszczególnych kategorii. Istotne jest, by w takim przypadku obiekty noclegowe były tak położone, by były w stanie zaspokoić potrzeby turystów zwiedzających najodleglejsze wzajemnie od siebie punkty szlaku (czyli znajdowały się nie dalej niż 20 km od tych obiektów). Jeśli szlak ma kilka odgałęzień, do tej części waloryzacji wybierane są wyłącznie obiekty z głównej (podstawowej) trasy szlaku.

Za każdy pierwszy obiekt noclegowy danej klasy w trzech wyznaczonych miejscowościach przyznaje się po 2 punkty (w sumie do 3 obiektów noclegowych dla całego szlaku i danej kategorii) (po 2 punkty):

Hotele kategorii 5*****

Hotel Sheraton w Poznaniu – (2)
Hotele kategorii 4****
Hotel Mercure w Poznaniu – (2)
Hotel Pietrak w Gnieźnie – (2)
Hotele kategorii 3***
Hotel NH w Poznaniu – (2)
Hotel AWO w Gnieźnie – (2)
Hotel Best w Inowrocławiu (11km od Kruszwicy) – (2)
Hotele kategorii 2**
Hotel Ibis w Poznaniu – (2)
Hotel Gewert w Gnieźnie – (2)
Hotel Park w Inowrocławiu (11km od Kruszwicy) – (2)
Hotele kategorii 1*
Hotel Witom w Poznaniu – (2)
Hotel Magdalenka w Kruszwicy – (2)
Hotel Lech w Gnieźnie - (2)
Hostele
Hotel Dizzy w Poznaniu – (2)
Youth Hostel w Gnieźnie – (2)
Tourist Hostel w Inowrocławiu (11 km od Kruszwicy) – (2)
Schroniska turystyczne lub młodzieżowe
Schronisko Młodzieżowe Hanka w Poznaniu – (2)
Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Gnieźnie – (2)
Bursa Szkolna nr 1 w Inowrocławiu (11km od Kruszwicy) – (2)
Kwatery prywatne (w tym pensjonaty wszystkich klas)
Gościniec Sarmata w Poznaniu – (2)
Pensjonat Jaśmin w Gnieźnie – (2)
Kwatera Prywatna w Kruszwicy (ul. Cicha 28) – (2)
Gospodarstwa agroturystyczne
Gospodarstwo Agroturystyczne Złoty Kłosa w Poznaniu – (2)
Gospodarstwo Agroturystyczne Agrobiskupin w Gąsawie – (2)
Gospodarstwo Agroturystyczne Rancho w Kruszwicy – (2)

III B Restauracje i inne obiekty gastronomiczne

Restauracje funkcjonujące bezpośrednio przy obiektach szlaku (do 5) (po 3 punkty)

Restauracja „Gospoda pod Koziolkami” w Poznaniu – (3)

Restauracja „Polska” w Gnieźnie – (3)

Restauracja „Kresowianka” w Gnieźnie – (3)

Zajazd u Piasta Kołodzieja w Kruszwicy – (3)

Restauracja Dąbrówka w Inowrocławiu – (3)

Dodatek za kuchnię tematyczną (dania związane z tematem szlaku) jeśli jest oferowana w wymienionych restauracjach przy obiektach (do 5) (po 2 punkty za obiekt)

Zajazd u Piasta Kołodzieja w Kruszwicy – (2)

Inne restauracje z kuchnią regionalną w miejscowościach przy szlaku (do 3)* (po 2 punkty)

Karczma Biskupińska w Biskupinie – (2)

Karczma wiejska, Żydowo k. Gniezna – (2)

Dodatkowe punkty za każdą z wymienionych restauracji, czynną później niż do godziny 22-giej (po 1 punkt za każdą restaurację)

Restauracja „Kresowianka” w Gnieźnie – (1)

Restauracja Dąbrówka w Inowrocławiu – (1)

Restauracja „Koziolki” w Poznaniu – (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturalną nie związaną z tematem szlaku lub jego obiektów w każdej z wymienionych restauracji przy obiektach oraz w restauracjach z kuchnią regionalną lub tradycyjną albo za ofertę związaną z tematem szlaku, lecz nieregularną (po 1 punkcie)
Restauracja Polska w Gnieźnie (koncerty jazzowe) – (1)

III C Komunikacja:

III. C. a. Dostępność komunikacyjna szlaku (obiekty kluczowe szlaku)

Jeśli obiekty kluczowe szlaku leżą:

W odległości mniejszej niż 50 km od lotniska międzynarodowego (za pierwsze dwa obiekty) (5 punktów)

Poznań (zespół obiektów) – Lotnisko Poznań-Ławica (5)

W odległości mniejszej niż 20 km od zjazdu z autostrady lub drogi szybkiego ruchu (za pierwsze dwa obiekty) (5 punktów)

Poznań (zespół obiektów), autostrada A-2 (5)

W przypadku przebiegania dróg krajowych przez gminy, w których znajdują się obiekty kluczowe szlaku (do 2 dróg krajowych na każdy obiekt) (2 punkty za każdą drogę)

Gniezno Droga Krajowa 5 – (2)

Gniezno, Droga Krajowa 15 - (2)

Kruszwica, Droga Krajowa 62 -(2)

Poznań, droga krajowa 5 (2)

Poznań, Droga Krajowa 11 – (2)

Duże dworce kolejowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (za pierwsze dwa) (3)

Poznań Główny – (3)

Gniezno – (3)

Dworce autobusowe w miejscowościach z obiektami kluczowymi (za każdy 2 punkty)

PKS Poznań – (2)

PKS Gniezno – (2)

PKS Kruszwica – (2)

III C. b. Transport zorganizowany na obszarze szlaku:

Okresowa/sezonowa linia turystyczna, łącząca przynajmniej cztery obiekty szlaku, w tym przynajmniej dwa obiekty kluczowe* (za 3 pierwsze) (3 punkty)

Żnińska Kolej Wąskotorowa – Żnin – Wenecja – Biskupin – Gąsawa (3)

Dodatkowe kursy regularnych linii kolejowych lub autobusowych w sezonie turystycznym* (za pierwsze 3) (2 punkty)

PKS – Gniezno – Dziekanowice – Poznań (2)

PKS – Gniezno – Swarzędz – Poznań (2)

PKP – Gniezno – Poznań (2)

Stała lub sezonowa oferta regularna bryczek, meleksów, sań, połączenia wodnego lub innego niestandardowego, łączącego różne obiekty w jednej miejscowości szlaku* (za pierwsze 3) (2 punkty)

Przeprawa promowa na Ostrowie Lednickim (2)

KATEGORIA IV: Pozostałe czynniki wpływająca na atrakcyjność szlaku:**IV A: Krzyżowanie się szlaków turystycznych⁹¹:**

Krzyżowanie się szlaku z innym szlakiem turystyczno-kulturowym o zasięgu międzynarodowym lub krajowym, jeśli przynajmniej jeden obiekt należy do obu szlaków (za pierwsze 3) (5 punktów)

Droga Św. Jakuba: (Gniezno, Poznań) (5)

Szlak Romański (Strzelno, Gniezno, Mogilno, Trzemeszno, Poznań, Kruszwica, inne) (5)

Krzyżowanie się szlaku z innym szlakiem turystyczno-kulturowym o zasięgu regionalnym, jeśli przynajmniej jeden obiekt należy do obu szlaków (za pierwsze 3) (3 punkty)

Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka (Uzarzewo, Wierzenica) (3)

IV B: Duże miasta na szlaku:

Miasta powyżej 250 tys. mieszkańców, z rozwiniętą infrastrukturą handlową na miejscu, położone na szlaku (za każde do 3) (4 punkty)

Poznań (4 punkty)

Miasta posiadające 50-100 tys. mieszkańców z rozwiniętą infrastrukturą handlową na miejscu, położone na szlaku** (za każde do 3) (1 punkt)

Gniezno (1)

Inowrocław (1)

SUMA PUNKTÓW dla Szlaku:

W kategorii I: 648 punktów

w kategorii II: 135 punktów

w kategorii III: 111 punktów

w kategorii IV: 19 punktów

RAZEM we wszystkich kategoriach: 913 punktów

2. Ocena szlaku z punktu widzenia turystyki kulturowej

Zestawienie punktacji uzyskanej przez Szlak Piastowski w wyniku procesu jego waloryzacji potwierdza jego wyjątkowe w skali Polski znaczenie jako turystyczno-kulturowego szlaku tematycznego i jednocześnie świadczy o jego bardzo znacznym potencjale w odniesieniu do współczesnej turystyki kulturowej. Szczególnie mocno zaznacza się on w dziedzinach interesujących dla: turystyki chronionego dziedzictwa, turystyki edukacyjnej, turystyki muzealnej, turystyki żywej historii, turystyki archeologicznej, turystyki biograficznej, turystyki religijnej. Zauważalne są także atuty szlaku w odniesieniu do turystyki kulturowo-przyrodniczej, etnicznej oraz obiektów techniki.

Mocne strony produktu:

Pierwszym i podstawowym czynnikiem generującym potencjał Szlaku Piastowskiego jest jego tematyka, posiadająca znaczną siłę przyciągania dzięki silnemu zaakcentowaniu powszechnie w Polsce znanych i jednoznacznie (oraz pozytywnie) kojarzonych zagadnień historycznych, związanych z genezą naszego państwa. Z tego samego powodu Szlak posiada

⁹¹ Uwzględnienie tej kategorii jest spowodowane możliwością zainteresowania się turystów zwiedzających jeden szlak tematyką drugiego szlaku i wynikającą stąd potencjalną szansą powrotu tych turystów w późniejszym terminie dla zwiedzenia drugiego szlaku lub też (w przypadku turystów indywidualnych) możliwością zmiany planów, polegającej na przynajmniej częściowym uwzględnieniu także drugiego szlaku w ich programie zwiedzania.

wielkie walory edukacyjne, z których wynika bardzo znaczny potencjał przyciągania licznej grupy konsumentów, realizujących wyprawy turystyki szkolnej i pozostałe imprezy turystyczne, służące edukacji historycznej.

Znaczny atut Szlaku (w tym także z punktu widzenia współczesnej edukacji) stanowi kilka znaczących, coraz lepiej zorganizowanych i wyposażonych, a także aktywnych w dziedzinie wystawiennictwa oraz własnej promocji placówek muzealnych, znajdujących się na terenie, przez który przebiega i częściowo eksponujących treści kulturowe związane bezpośrednio z jego tematyką.

Autentyczność Szlaku, mająca niemałe znaczenie dla kręgu turystów motywowanych kulturowo, jest poza wszelką wątpliwością: decyduje o niej wielka przewaga obiektów oryginalnych (atrakcji pierwotnych), reprezentujących rzeczywistą wartość dziedzictwa kulturowego wśród obiektów należących do Szlaku. Cztery Pomniki Historii, znajdujące się na Szlaku stanowią jego wizytówki i jednocześnie dodatkowe magnesy turystyczne, istotne zwłaszcza dla jego potencjału w dziedzinie turystyki chronionego dziedzictwa kulturowego.

Krzyżowanie się tematyczne w poszczególnych obiektach szlaku wątków wspomnianej turystyki chronionego dziedzictwa kulturowego oraz turystyki religijnej i pielgrzymkowej (np. katedry w Gnieźnie i Poznaniu, kościoły w Strzelnie), archeologicznej (Giecz, Biskupin, Ostrów Lednicki, Grzybowo), kulturowej turystyki eventowej (Poznań, Gniezno), regionalnej (np. Poznań, Września, Żnin), kultury ludowej (WPE w Dziekanowicach, Swarzędz), turystyki żywej historii (Biskupin, Gniezno, Lednica), kulturowo-przyrodniczej (Uzarszewo, Parki Krajobrazowe, ZOO i Palmiarnia Poznańska i in.), w mniejszym stopniu także obiektów techniki (Gniezno, Wenecja) oraz miejskiej (Poznań) powoduje może potencjalnie powiększać zainteresowanie zwiedzaniem szlaku wśród zwolenników tych form turystyki kulturowej. Z kolei obecność elementów infrastruktury służących innym rodzajom turystyki, w tym sportowej a nawet zdrowotnej (Inowrocław) może skutkować w pobudzeniu zainteresowania szlakiem i jego propozycjami wśród korzystających z tych ofert grup turystów.

Mocną stroną Szlaku jest zrealizowana w bardzo znaczącym stopniu jego „materializacja”, dokonana za pomocą aktywnej koordynacji (w tym dobrze zorganizowanej informacji o ofercie), potwierdzonej licznymi publikacjami uzasadnionej tematyki Szlaku, dobrego oznaczenia tak samego Szlaku jak i jego poszczególnych obiektów in situ, faktycznej dostępności większości obiektów (choć w tym zakresie występują największe niedomogi organizacyjne). Dobra jak na polskie warunki jest także dostępność komunikacyjna tak samego szlaku, jak i niemal wszystkich jego obiektów, w tym wszystkich kluczowych i ważnych dla jego tematyki. Na uwagę zasługuje aktywna działalność promocyjna ze strony koordynatora Szlaku, a także wypracowana przez niego oferta wycieczek tematycznych po Szlaku. Wyjątkowe w skali Polski są liczba, aktywność i potencjał organizacyjny grup rekonstrukcji historycznej związanych z miejscowościami i obiektami Szlaku Piastowskiego, oraz och gotowość do współdziałania w organizacji eventów. Może to się przekładać na wielki potencjał rozwojowy turystyki żywej historii w ramach szlaku.

Słabe strony:

Liczne obiekty należące do Szlaku Piastowskiego nie dbają o zamieszczanie w swoich portalach internetowych i folderach promocyjnych informacji o ich przynależności do Szlaku ani o powiązanie ich z tematyką oraz ofertą Szlaku (np. pałace w Lubostroniu i Czarniejewie, parafia w Strzelnie, kolegiata w Kruszwicy, archikatedry w Gnieźnie i Poznaniu). Przez taką niedbałość zaprzepaszczonego zostaje efekt synergii, stanowiący jedną z podstawowych korzyści z istnienia szlaku turystycznego.

W znacznej części znaczących obiektów brak jest zupełnie oferty dodatkowej, związanej bezpośrednio z tematem szlaku np. mikroeventów na zamówienie. W lokalach gastronomicznych i hotelach niemal nie istnieje związana z tematem szlaku oferta kulinarna

oraz dostępna na zamówienie oferta artystyczna. Przede wszystkim zaś zupełnie brak turystycznych pakietów tematycznych. Należy to uznać za bodaj najistotniejszy mankament oferty szlaku, ponieważ brak aktywności w tworzeniu pakietów turystycznych (tak ze strony koordynatora jak i innych podmiotów, w tym zwłaszcza hoteli i biur podróży zlokalizowanych w miejscowościach wzdłuż Szlaku) stanowi bardzo znaczne ograniczenie oferty w odniesieniu do turystów indywidualnych i uniemożliwia osiąganie zysków z turystyki indywidualnej w trudnej do oszacowania, lecz z pewnością stale rosnącej skali.

Kolejnym mocno widocznym mankamentem jest ograniczona dostępność kilkunastu obiektów, przy jednoczesnym braku wyraźnie wskazanych możliwości kontaktu na miejscu z ich opiekunami oraz związanej z tym szansy spowodowania otwarcia obiektu na życzenie turystów. Efektem tego jest praktyczna niemożliwość zwiedzenia obiektów przez turystów indywidualnych bez uprzedniego zamówienia (zresztą także problematycznego z uwagi na trudną dostępność danych kontaktowych). Przykładami takiej grupy obiektów są: kościół Św. Jana w Gnieźnie czy kościół Św. Małgorzaty w Kościelcu Kujawskim).

W odniesieniu do licznych obiektów Szlaku nie są zauważalne starania o tłumaczenia obcojęzyczne portali internetowych i folderów informacyjnych, co zmniejsza potencjalne szanse zainteresowania tematyką Szlaku i jego zwiedzaniem przez obcokrajowców. Widoczny jest także brak oferty nowoczesnych materiałów-nośników promocji (jak albumy, filmy, programy multimedialne o Szlaku, interaktywne projekty jego kompleksowego zwiedzania).

Należy zaznaczyć także fakt, że część obiektów nie jest tematycznie związana z wiodącym tematem szlaku (jak choćby Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji, pałace w Czarniejewie i Lubostroniu, kościół w Gąsawie, w znacznej części także Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie). Doświadczenia krajów zaawansowanych w rozwijaniu turystyki kulturowej wykazały, że włączanie takich obiektów w ramy oferty szlaków tematycznych na krótką metę może być pomocne dla ich popularyzacji, jednak z drugiej strony stanowi przeszkodę w osiągnięciu jednoznacznej asocjacji tematycznej szlaku jako produktu i wykreowaniu jego marki. Alternatywnym rozwiązaniem mogłoby być w przyszłości powołanie innego turystycznego szlaku kulturowego o charakterze regionalnym (a nie historycznym), obejmującego takie obiekty i krzyżującego się ze Szlakiem Piastowskim w kilku miejscach, co wspomagałoby wzajemną promocję obu produktów.

Postulaty w zakresie rozwijania Szlaku Piastowskiego:

Uzupełnienie oferty turystycznej: W kontekście potrzeb nowoczesnej turystyki kulturowej dla rozwinięcia oferty Szlaku Piastowskiego konieczne wydaje się najpierw wypracowanie jej nowych elementów. Najbardziej pożądane byłyby:

- regularne eventy żywej historii w znaczniejszej skali i o przynajmniej średnim czasie trwania (2-4 dni), posiadające wielki potencjał w turystyce podczas sezonu. Mogłyby one być przygotowywane, organizowane i przeprowadzane ze wsparciem lokalnych samorządów.
- tematyczne pakiety turystyczne, odnoszące się do całości lub fragmentu szlaku, poszczególnych miejscowości oraz ważniejszych obiektów lub ich zespołów. Liderami w konstrukcji pakietów mogłyby być hotele (najwięcej zyskujące na takich ofertach), lokalne centra informacji turystycznej, biura podróży a także zarządcy poszczególnych obiektów.
- elementy towarzyszące ofercie zasadniczej takie jak: tematyczne mikroeventy na zamówienie w samych obiektach (np., muzeach), związana z tematyką szlaku lub pobliskich obiektów oferta kulinarna (w miarę możliwości na zamówienie także kulturalna) w niektórych przynajmniej lokalach gastronomicznych i hotelach, zwiedzanie fabularyzowane w ważniejszych miejscowościach i obiektach Szlaku,

Sprzężenie źródeł informacji i promocji turystycznej. Bardzo pożądane jest doprowadzenie do wzajemnego powiązania informacji internetowej poprzez „linkowanie” portali internetowych poszczególnych obiektów i miejscowości na Szlaku oraz wzajemne wymienianie przez nośniki informacji obiektów i miejscowości publikowanych treści informacyjnych związanych ze Szlakiem i jego ofertą, a przynajmniej odnośników do nich, co ma przynieść pojawienie się efektu synergii, korzystnego tak dla całości Szlaku jak i jego poszczególnych miejsc i atrakcji.

Promocji Szlaku przysłuży się z pewnością zadbanie o wydanie publikacji o charakterze albumowym, filmu oraz programu multimedialnego poświęconego Szlakowi i jego zwiedzaniu (oba dostępne na płytach DC i DVD i dostępne dla zakupu w możliwie licznych obiektach Szlaku). Wszystkie te publikacje powinny być przygotowane w minimum czterech wersjach językowych: polskiej, angielskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

Przyjęcie i wdrożenie **jednolitego standardu dostępności** obiektów. W tej kwestii powinna nastąpić zdecydowana poprawa. Wypracowanie takiego standardu powinno nastąpić we współpracy szczególnie z tymi obiektami, których opiekunowie nie mogą pozwolić sobie na stały personel - w szczególności dotyczy to mniejszych obiektów sakralnych i położonych poza miejscowościami zabytków przemysłu lub techniki (jak np. wiatraki). Dobrym standardem ustanawiania dostępności do takich obiektów byłoby umieszczenie w bezpośredniej bliskości wejścia do nich dużych, dobrze widocznych, jednolitych dla całego Szlaku tablic informacyjnych z logo Szlaku, podających numer telefonu (lub adres, jeśli mieszka w bezpośrednim sąsiedztwie obiektu) do osoby lub instytucji (np. biura parafialnego, sołtysa), które posiadają klucze do obiektu oraz cennika jego otwarcia na życzenie i ewentualnej usługi przewodnickiej. Nic nie stoi na przeszkodzie, by telefon (mobilny) obsługujący taki numer był utrzymywany przez Szlak i w razie nieobecności stałego depozytariusza przekazywany innemu dyżurującemu (zakrystianowi, członkowi rodziny sołtysa i innym). Turyści, którym zależy na zwiedzeniu obiektu wewnątrz będą wówczas mogli zadzwonić pod podany numer i po uiszczeniu opłaty wejść do środka, zaś osoby obsługujące ich otrzymają za to wynagrodzenie.

Wspieranie rozwijania **usług hotelowych**. Ten postulat odnosi się do działań średniookresowych i dotyczy samorządowych władz regionalnych oraz powiatowych. Na niektórych obszarach Szlaku oferta noclegów jest mało zróżnicowana, w szczególności brak tam hoteli wyższej i średniej klasy (okolice Kruszwicy, Żnina, Wrześni). Ogranicza to w znacznej mierze ofertę turystyczną Szlaku, skierowaną dla grup turystów, preferujących wyższy poziom usług. Stosowanie instrumentów wsparcia inwestycyjnego i ulg podatkowych może skłonić potencjalnych inwestorów do podjęcia decyzji o budowie obiektów hotelowych wskazanych klas wraz z odpowiednim do ich standardu zapleczem w okolicach najmocniej odczuwających ich brak, co z kolei powinno przełożyć się na wzrost zainteresowania podróżami po szlaku ze strony nowych kręgów konsumentów.

3. Szlak Piastowski jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka chronionego dziedzictwa. Zwiedzając Szlak Piastowski turysta zetknie się z czterema Pomnikami Historii: Starym Miastem w Poznaniu, Grodem na Ostrowie Lednickim, Katedrą Gnieźnieńską oraz Rezerwatem Archeologicznym w Biskupinie. Szereg innych obiektów Szlaku ma status zabytków i posiada jednocześnie cechy unikalne przynajmniej w skali kraju: oba romańskie kościoły w Strzelnie, świątynia w Inowrocławiu i kolegiata w Kruszwicy, pałac w Lubostroniu, trójnawowy drewniany kościół w Wylatowie, kościół św. Mikołaja w Gąsawie z cennymi polichromiami i malowidłami ściennymi, pozostałości

monumentalnego grodu w Gieczu. W ramach tej formy turystyki bardzo znaczną wartość ma Szlak Piastowski dla miłośników turystyki archeologicznej. Biskupin („Polskie Pompeje”) ze swoją zrekonstruowaną prehistoryczną osadą, z eksponującym znaleziska muzeum, z ośrodkiem archeologii eksperymentalnej i wreszcie ze swym wielkim wrześnieowym eventem stanowi jej najważniejszą destynację w skali naszego kraju. Niemniej ciekawe dla zainteresowanych są ponadto odsłonięte relikty budowli obronnych, rezydencjonalnych i sakralnych oraz ekspozycje muzealne na Lednicy, w Gieczu, Grzybowie, Gnieźnie, a także podziemia katedry i Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.

Turystyka edukacyjna. Podróż szlakiem umożliwia zapoznanie się ze środowiskiem geograficznym i historycznymi okolicznościami powstania państwa polańskiego, a następnie z głównymi wydarzeniami okresu narodzin monarchii piastowskiej, zetknięcie z biografią najważniejszych postaci z epoki powstawania polskiej państwowości (Mieszko I, Bolesław Chrobry, Mieszko II, Otto III, biskupi Jordan i Św. Wojciech) a także wybitnymi Polakami późniejszych okresów: Zbigniewem Oleśnickim, braćmi Śniadeckimi, Hipolitem Cegielskim, Augustem Cieszkowskim, Onufrym Kopczyńskim. W ramach podróży edukacyjnych i krajoznawczych możliwe jest także wyeksponowanie wątku refleksji patriotycznej: prezentacja Wielkopolski jako kolebki Polski („stąd nasz ród”), tysiącletniej obecności Polski w rodzinie europejskich państw i narodów, a także wątku refleksji humanistycznej, akcentującego idee kultury „łacińskiej” i ich nośniki, oraz korzenie wspólnej europejskiej tożsamości i wspólnego „zachodniego” dziedzictwa kulturowego.

Turystyka religijna. Zwiedzanie najstarszych polskich świątyń katedralnych w Poznaniu i Gnieźnie, dawnych najstarszych klasztorów Wielkopolski w Trzemesznie, Mogilnie i Strzelnie, muzeów kościelnych w Poznaniu, Gnieźnie i Żninie oraz całego szeregu cennych kościołów (jak te w Kruszwicy, Inowrocławiu, Kościelcu lub Gąsawie) stanowi okazję do zapoznania się z dziejami początków chrześcijaństwa i powstawania organizacji kościelnej w naszym kraju oraz z rozwojem sztuki sakralnej. Podróż Szlakiem można także połączyć z jednym z eventów religijnych (zlot młodzieży katolickiej na Polach Lednickich, odpust Św. Wojciecha w Gnieźnie lub odpust w Markowicach k. Inowrocławia), czyniąc z niego punkt kulminacyjny wyprawy. Szlak Piastowski pokrywa się także częściowo z domniemana trasą wędrówki Św. Wojciecha z Poznania przez Gniezno, Barcin (lub Strzelno) na ziemię Prusów oraz translacji jego relikwii z miejsca śmierci przez Trzemeszno do Gniezna – jego najstarszego i największego sanktuarium. Tym samym podróż Szlakiem Piastowskim stanowi odcinek biograficznej wyprawy szlakiem tego świętego.

Turystyka regionalna i studyjna. Szlak jest główną osią turystyki po regionie wielkopolskim, jakkolwiek obejmuje także znaczny fragment historycznych Kujaw. Szlak prezentuje nie tylko wymienione już najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego najstarszego regionu kulturowego Polski, ale umożliwia także zapoznanie się z jego dziejami (Muzeum Początków Państwa Polskiego), ważnymi ośrodkami miejskimi (Poznań i Gniezno), kulturą ludową i folklorem (Muzeum Etnograficzne w Dziekanowicach), pozostałymi cennymi obiektami architektury (Skansen Miniatur w Pobiedziskach), zabytkami techniki (wiatraki w Dziekanowicach, Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji), kuchnią wielkopolską i kujawską (liczne restauracje w Poznaniu, i Gnieźnie, pałac w Grochowiskach Szlacheckich), przyrodą (Muzeum Łowiectwa w Uzarzewie, parki krajobrazowe: Lednicki, Powidzki i Nadgoplański).